

УДК 378.172

**ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ПРОЦЕСІ
ПРАКТИЧНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ
ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Соболева С.М.

*Харківський інститут фінансів Українського державного
університету фінансів та міжнародної торгівлі*

**ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНО-
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Соболева С. М.

У статті розглядаються особливості застосування проектних технологій у процесі практично-професійної підготовки та визначається їх роль у формуванні професійних якостей, знань, умінь та навичок студентів.

Ключові слова: практично-професійна підготовка, проектні технології, навчальний проект, професійна діяльність, професійні якості.

**ПРОЕКТНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИХ РОЛЬ В ПРОЦЕССЕ
ПРАКТИЧЕСКО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ
СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ**

Соболева С. М.

В статье рассматриваются особенности использования проектных технологий в процессе практико-профессиональной подготовки студентов и определяются их роль в формировании профессиональных качеств, знаний, умений и навыков студентов.

Ключевые слова: практико-профессиональная подготовка, проектные технологии, учебный проект, профессиональная деятельность, профессиональные качества.

**PROJECTIVE TECHNOLOGIES AND THEIR ROLE
IN THE PROCESS OF PRACTICAL - PROFESSIONAL
TRAINING STUDENTS OF ECONOMICS**

Soboleva S. M.

The article considers the peculiarities of use of projective technologies in the process of practical-professional training of students and their role in the formation of professional the qualities, knowledge and skills.

Key words: practical-professional training, projective technologies, training project, professional activity, professional qualities.

Постановка проблеми. Згідно з Національною доктриною розвитку освіти України головним завданням вищої школи є професійна підготовка студентів, формування фахівців із вищою освітою, здатних до творчості, прийняття оптимальних рішень, таких, що володіють навичками самоосвіти й самовиховання, уміють узгоджувати свої дії з діями інших учасників спільної діяльності.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, що знаходиться під впливом потужних глобалізаційних процесів, усе більшої актуальності набуває проблема **підготовки компетентного, конкурентоспроможного фахівця, який здатний вирішувати професійні завдання в складних економічних, екологічних і соціокультурних умовах.** Це вимагає від вищих навчальних закладів пошуку оптимальних та ефективних рішень сучасних освітніх завдань, ретельного аналізу новітніх та адаптації до сучасних вимог традиційних форм і методів навчання, розробки й запровадження освітніх інновацій. Проблема удосконалення та підвищення рівня практично-професійної підготовки студентів, зокрема економічних спеціальностей, потребує впровадження в навчально-виховний процес інноваційних навчальних технологій, серед яких заслуговує на увагу проектна технологія.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз наукової педагогічної літератури свідчить, що дослідженню проблем практично-професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах приділялася велика увага, зокрема: теоретичним і методологічним основам професійної освіти (А.М. Алексюк, І.А. Зязюн, Н.Г. Ничкало та ін.); особливостям

професійної підготовки фахівців (С.І. Архангельський, І.Я. Лернер, С.Ю. Маринчак та ін.); пошуку нових шляхів та форм організації професійної підготовки молоді (Т.І. Левченко, Л.П. Одерій, Л.М. Романишина та ін.); психолого-педагогічним та дидактичним умовам формування професійної компетентності, організації самостійної роботи, застосування інноваційних педагогічних технологій у професійній підготовці фахівців економічного профілю (С.М. Кустовський, Л.І. Нічуговська, М.Т. Левочко, А.С. Нісімчук, та ін.).

Пріоритетне значення в сучасній педагогічній практиці набувають проектні технології, теоретичні основи застосування та дидактичні можливості яких розкрито в працях Дж. Дьюї, У. Кілпатрика, О.І. Воїнової, Н.Ю. Пахомової, Є.С. Полат та інших вітчизняних та зарубіжних дослідників. Більшість наукових досліджень методу проектів та проектних технологій присвячена їх упровадженню в процес шкільної освіти. Але, на нашу думку, недостатньо повно висвітлено в педагогічній літературі місце проектних технологій у вищій школі, зокрема в практично-професійній підготовці студентів.

Метою статті є визначення та аналіз особливостей застосування проектних технологій у процесі практично-професійної підготовки, їх ролі у формуванні професійних якостей, знань, умінь та навичок майбутніх економістів.

Основний матеріал дослідження. У нашому дослідженні ми виходимо з того, що майбутня професійна діяльність фахівця економічного профілю передбачає високий рівень професійної компетентності, соціальну активність, ініціативність у розв'язанні нетрадиційних завдань, мобільність, спроможність до самоосвіти, цивілізаційну толерантність, постійну готовність до прийняття рішень та відповідальності за них [6].

Будь-якій професійній діяльності людини притаманні загальні особливості, серед яких такі, як: унікальність та непередбачуваність людської діяльності у конкретних умовах; наявність свободи та граничних можливостей, що визначається інтелектом, матеріальними, інформаційними та іншими ресурсами; можливість адаптуватися до змін у навколишньому середовищі; здатність до цілеутворення, що полягає в розвинутій, інтегративній, продуктивній діяльності. Така діяльність

відрізняється від виконавчої, де перед людиною ціль постає ззовні. Ціль продуктивної ж діяльності формується в процесі самої діяльності завдяки активності та ініціативності людини; здатність протистояти руйнівним тенденціям, як внутрішнім, так і зовнішнім [2, с. 51].

У процесі професійної підготовки студентів важливо враховувати, що організація практичної діяльності людини базується на деяких принципах, серед яких російський учений О.М. Новіков виокремлює такі:

- Принцип ієрархічності. Сутність його полягає у здатності фахівця, виходячи із його особистісних якостей, здійснювати діяльність на різних рівнях її ієрархії: на операційному (виконувати лише окремі технологічні операції); на тактичному (здатність виконувати всі операції технологічного процесу, швидко орієнтуватися в змінюваних умовах, планувати дії, розподіляти ролі тощо); на стратегічному (коли, оволодівши операційними та тактичними рівнями, сформувалися і такі особистісні якості як: пізнавальні уміння, творча активність, уміння здійснювати самоаналіз процесу та результатів діяльності, широкий світогляд, комунікативність тощо).

- Принцип цілісності (інтегративності). Сутність його полягає в тому, що людина має потребу самостійно оцінити ситуацію, поповнити знання, об'єктивно визначити мету діяльності, знайти ефективні методи і способи дій, опрацювати їх та удосконалити, досягти мети та отримати необхідний результат.

- Принцип комунікативності (відкритості) виявляється в тому, що будь-яка професійна діяльність пов'язана із спілкуванням, взаємодією та діяльністю інших людей.

- Принцип історичності. Сутність принципу в тому, що практична професійна діяльність людини в колективі завжди базується на попередньо набутому досвіді.

- Принцип необхідного різноманіття свідчить про те, що людина завжди використовує різноманітні способи, засоби та методи практичної діяльності, і їх повинно бути тим більше, чим складнішим є професійне завдання [3, с. 199-212].

У сучасних соціально-економічних умовах більшість професійних завдань, що буде вирішувати майбутній економіст – це проблемні ситуації, які виникають, як правило, несподівано. Вони є частиною

практичної діяльності, а їх вирішення – професійною необхідністю. Тому ефективність підготовки до такої діяльності можна забезпечити, на нашу думку, шляхом упровадження в процес практичної та професійної підготовки студентів проектних технологій.

У контексті нашого дослідження проектну технологію ми розглядаємо як упорядковану сукупність дій, операцій, процедур та методів (дослідницьких, пошукових, проблемних), навчально-пізнавальних прийомів, що зорієнтовані на застосування фактичних знань для набуття нових, забезпечують досягнення результату (створення проекту) в результаті самостійної роботи студентів, яка діагностується та прогнозується в змінюваних умовах навчального процесу.

Проектна технологія передбачає створення навчального проекту. Погоджуючись з точкою зору О.І. Воїнової, проект ми розглядаємо як об'єкт діяльності, що зароджується у свідомості суб'єкта, перетворюється в процесі впливу на нього та оформлюється в певній реальній формі (матеріальній, графічній, знаковій тощо) [1].

Найбільш ефективними типами навчальних проектів, що сприяють формуванню професійних якостей студентів, ми вважаємо: інформаційні; дослідницькі, творчі, ігрові, практично орієнтовані [5].

Проектні технології, у порівнянні з іншими педагогічними технологіями, у процесі професійної підготовки студентів мають великі педагогічні можливості та певні переваги. Головними перевагами вважаються: розвиток пізнавальної активності студентів, більш глибоке засвоєння програмного матеріалу, умінь та навичок самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, узагальнювати та інтегрувати знання, отримані з різних джерел у процесі теоретичного і практичного навчання [4; 5].

Залучення студентів до проектної діяльності сприяє розвитку ініціативи, комунікабельності, творчих та організаторських здібностей; надає можливість самовдосконалення. Використання проектних технологій у процесі навчання розвиває проєктивні уміння та навички, що є необхідними надбаннями особистості в сучасних умовах, коли проєктування використовується в різних галузях життєдіяльності людини та суспільства. Участь студентів у роботі над колективним проєктом забезпечує формування не тільки професійних, але й деяких

особистісних якостей, що розвиваються лише під час діяльності та не можуть бути засвоєні вербально. До таких якостей, у першу чергу, належать: здатність усвідомлювати власну відповідальність за вибір; уміння працювати в колективі, нести відповідальність за результати діяльності, аналізувати їх.

Діяльність щодо створення навчальних проектів дозволяє залучати студентів до вирішення актуальних економічних завдань, у яких імітується реальна професійна діяльність економіста. Робота над навчальними проектами сприяє формуванню мотивації до практичної діяльності. Урахування попередньої підготовленості студентів, міждисциплінарних зв'язків забезпечують послідовність у засвоєнні навчального матеріалу та сприяють формуванню професійних знань, умінь та навичок. Створення ситуації успіху під час захисту проекту є потужним стимулом подальшої пізнавальної діяльності студентів та дозволяє розвивати комунікативні здібності студентів.

Висновки. Отже, проведене теоретичне дослідження та практичне застосування проектної технології в процесі викладання навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки дозволяє зробити висновки, що робота над навчальними проектами є дидактичним засобом активізації пізнавальної діяльності, розвитку креативності та одночасного формування особистісних і професійних якостей студентів. Включення студентів у процес створення проектів дає їм можливість засвоювати нові способи людської діяльності в соціокультурному та виробничому середовищі. Проектні технології в процесі практично-професійної підготовки дозволяють урахувати індивідуальні здібності студента, розвивати професійні якості, знання, уміння та навички, реалізовувати проблемний, практично спрямований діяльнісний та міждисциплінарний підхід у навчанні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воинова О.И. Проектные технологии обучения общенаучным дисциплинам в системе высшего технического образования / О.И. Воинова : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / О.И. Воинова. – Московский пед. госуд. ун-т. – Москва, 2008. – 186 с.